

Dacă pui incompetenți cu ambiție să ia decizii, nu e de mirare că mai devreme sau mai târziu reușesc să dinamiteze tot ce merge cât de cât. Cam așa arată lucrurile în energie: de 6 ani se fac eforturi disperate pentru a distruge piața și a proteja ineficienții pe care i-am suportat până acum din buzunar, iar piața i-ar falimenta. Ridicăm însă ștacheta la cu totul alt nivel prin ultimul HG pe "siguranța alimentării", spune **Otilia Nuțu**

Guvernul bagă iar degetele în priză

HG-ul secret de "siguranța alimentării" distruge piața

- **Miercuri, 3 aprilie, Guvernul a aprobat pe șest o hotărâre de guvern pentru "siguranța alimentării cu energie electrică"**
- **Pe scurt, HG-ul dă prioritate absolută centralelor termo vechi în fața Hidroelectrică, Nuclearelectrică sau oricăror investiții noi în energie**
- **Măsura distruge complet concurența între Oltenia și Hunedoara, pe de o parte, și tot restul pieței, în numele "siguranței" - un obiectiv strategic, desigur**

Hotărât lucru, nici unul dintre partidele politice nu reușește să pună în fruntea ministerului economiei / energiei niște oameni care să aibă habar de piață și un minim simț de responsabilitate, dincolo de grupurile de interese și de șpăgi. De ani de zile singurele lucruri care ies din ministerul energiei sunt idei noi pe teme vechi: cum să facem contracte noi cu băieții deștepți, și cum să păstrăm centralele vechi și ineficiente exact ca acum, să nu care cumva să le înlocuim cu ceva mai bun, că avem sindicate și căpușe. În ambele situații, dușmanul numărul unu este piața de energie, liberalizată și funcțională, care ar termina odată pentru totdeauna și cu băieții deștepți, și cu întreținerea ineficienților pe spinarea poporului.

De câteva săptămâni vedem însă un efort susținut pentru desființarea pieței și protejarea ineficiențelor termo din sistem. HG-ul de miercură trecută dă doar lovitura de grație, concepând (și asta prost) un sistem prin care să se asigure supraviețuirea părților ineficiente din companiile Hunedoara și Oltenia. În realitate, Hunedoara este falită demult, în timp ce Oltenia ar fi avut poate niște șanse dacă se privatizau Turceni, Rovinari și Craiova în urmă cu 7 ani, acum deja se face cam târziu. De remarcat că reglementarea e aplicabilă pe 2 ani, între 15 aprilie 2013 și 1 iulie 2015. Dar să traducem HG-ul, în limbaj cât de cât omenesc.

1. Accesul garantat și funcționarea continuă (art 1-2)

HG-ul spune așa: se acordă acces garantat în rețea "care să asigure funcționarea continuă la putere medie electrică" pentru 500 MW și 700 MW din Hunedoara (Deva), respectiv Oltenia. *Acces garantat* înseamnă că, dacă Oltenia și Hunedoara își găsesc clienți, pentru energia contractată și vândută Transelectrica le garantează preluarea energiei în rețea. Dar problema lui Hunedoara și Oltenia ar fi, tocmai, că nu-și găsesc clienți, că exact de aceea e musai să le sprijinim contra naturii – ce înseamnă atunci exprimarea ambiguă cu "funcționarea continuă"? **Singura variantă prin care poți asigura "funcționarea continuă" a unei centrale este dacă obligi pe cineva să cumpere de la ea, iar acest lucru s-ar putea face numai dacă ANRE va obliga consumatorii reglementați să cumpere tot timpul această energie.** Deci noi, fraierii, consumatorii casnici, și acei consumatori industriali care nu sunt încă în piața liberalizată. Iar dacă trebuie să existe o cerere suficient de mare în componenta reglementată, asta nu înseamnă și că va fi imposibil

să se mai respecte până în 2015 acel calendar de liberalizare?

2. Dispecerizare cu prioritate (art 3)

Simplu spus (și nu foarte corect), piața de energie electrică are mai multe bucăți. Cea mai mare constă din contracte voluntare, destul de asemănătoare cu orice alt contract de vânzare-cumpărare, chit că e pentru o casă sau pentru o tonă de cartofi. Piața de energie are însă o ciudățenie, și anume că în permanență cererea trebuie să fie egală cu oferta, altminteri pică peste tot curentul. Adică toată lumea ar trebui să-și respecte exact contractele, fără nici cea mai mică deviere, lucru care nu se poate, mai apar consumuri neprevăzute, mai aprinde unul câte un bec. Pentru variații care nu se pot regla de fiecare, Transelectrica funcționează ca un soi de broker între cei care pot rezolva problema și cei care o cauzează. Pune pe producători (dar și pe unii consumatori) să facă oferte: cât pot reduce sau crește producția (sau consumul) de energie; cât de repede (unii pot în câteva minute, alții în ore); și la ce prețuri. Aceștia fac oferte în perechi preț-cantitate, pe care Transelectrica le centralizează și le ordonează, **alegând cea mai bună opțiune**, de pildă cumpărând cea mai ieftină energie din această piață. După care Transelectrica le cere celor responsabili cu dezechilibrul să plătească ei (adică cine a consumat mai mult decât a contractat), Transelectrica nefăcând profit din asta. Ei, ce zice acum HG-ul?

Transelectrica nu mai are voie să aleagă cea mai bună opțiune, ci energia de echilibrare oferită de Hunedoara și Oltenia, înaintea celorlalți mai eficienți și mai ieftini. În speță, Hidroelectrică și Brazi. Cine va plăti? Cei care cauzează dezechilibrul, cum e și normal; numai

că de-acum vor plăti mai mult decât e cazul.

Piața asta ar trebui să fie până în 5% din tot consumul de energie; în realitate, din mai multe motive, la noi a ajuns și pe la 20%, deci avantajul pentru cele două companii nu e de neglijat.

3. Serviciile tehnologice de sistem (art 4-5)

Pe lângă energia de echilibrare, care se cumpără din piață în timp real, Transelectrica își mai face și niște rezerve. Adică, unii producători se oferă să țină o capacitate de energie în așteptare, Transelectrica hotărând într-un anumit moment dacă cere producătorului să ofere energie sau nu. Transelectrica are nevoie de astfel de rezerve pentru cazul că nu va găsi suficientă energie de echilibrare dacă se întâmplă ceva. Este, dacă vreți, un soi de opțiune "call" pe care o cumpără Transelectrica. Dacă Transelectrica va cere producătorului să pună în funcțiune rezerva, îi va plăti și preț pentru energia de echilibrare produsă, ca la punctul 2; dacă nu, îi plătește doar rezerva, că producătorul n-a putut să o folosească la altceva. Rezervele acestea se cumpără tot printr-un mecanism de piață, Transelectrica cumpărând cea mai ieftină rezervă pe care o găsește. Revenind la HG-ul nostru: **de acum, Transelectrica nu mai are voie să cumpere cea mai ieftină rezervă ci rezervele pe care le oferă Hunedoara și Oltenia, abia ce-i mai trebuie în plus apucă să cumpere de la alții mai ieftin.** Din nou, cel mai mult are de suferit Hidroelectrica și, desigur, cine plătește mai mult, adică noi toți consumatorii.

În alte cuvinte, **HG-ul introduce distorsiuni semnificative în piața voluntară de energie (OPCOM în principal); în piața de echilibrare; și în piața de rezerve, pentru a întreține companii care nu pot**

supraviețui singure în cele trei piețe.

De remarcat că propunerea de HG nu a fost discutată înainte; că nu vine ca urmare a unei analize din care să rezulte că este o soluție a unei probleme; și că, în general, a fost ținută în cel mai strict secret față de toată lumea și înainte, și după aprobare. De curiozitate – o fi întrebat cineva pe la Consiliul Concurenței ce părere au despre această nouă găselniță de la ministerul energiei care distruge piața?

Ne pasă realmente de siguranța energetică?

Codul comercial al pieței angro și mecanismele și instrumentele de piață existente permit asigurarea acestei "siguranțe a alimentării" cu energie electrică și acum, fără o asemenea măsură care nu are niciun efect bun decât întreținerea unor centrale vechi și nemodernizate. Ba chiar HGul pune el însuși în pericol siguranța sistemului, pentru că nu va investi nimeni într-o centrală nouă văzând cât e de ușor statului să discrimineze fără jenă în favoarea propriilor companii. Dacă guvernul USL dorea realmente să rezolve problema siguranței energetice, poate primul pas ar fi fost să scrie în Legea energiei cine este responsabil în cazul unui blackout, că e neclar; dar așa se întâmplă când legile se fac doar după cum strigă grupurile de lobby cu gura mai mare, nu după cum trebuie construită piața de energie. S-o fi făcut în Legea energiei, că tot USL avea majoritate parlamentară și atunci când s-a scris, vara trecută.

Mai mult, în ultima vreme s-au aprobat sau discutat mai multe legi care schimbă brutal regulile din piața de energie, defavorizând acum brusc regenerabilele după câțiva ani de sprijin excesiv; și distrugând piața. Pe lângă efectele lor și lipsa de gândire elementară, asemenea propuneri creează un mediu instabil în care nu

va mai avea nimeni încredere să investească.

OPCOM și DEN

Cea mai importantă măsură este aprobarea OUG prin care se trece Transelectrica la Ministerul Finanțelor fără companiile subsidiare – OPCOM, Dispecerul Energetic Național și Formenerg. Este complet neclar, dacă nu absurd, să ne imaginăm cum ar putea funcționa dispecerul național separat de Transelectrica și nu știm dacă nu cumva asta ar putea fi cel mai mare pericol la adresa securității energetice, că practic rupe din Transelectrica o funcție esențială pentru un operator de rețea de transport. Ca să nu mai zicem că atunci degeaba au plimbat Transelectrica de la un minister la altul, cu DEN în subordinea ministerului energiei nu se poate bifa complet nici condiția de "unbundling", de separare a operatorului de rețea de centralele producătoare, condiție cerută de UE pentru a asigura tocmai concurența fără discriminare între companii de stat și private.

Mai rău, mutarea bursei de energie în subordinea directă a ministerului energiei e și un conflict de interese – ministerul, proprietar de companii, poate face presiuni pentru aflarea unor informații confidențiale despre companiile care nu-i aparțin sau poate chiar abuza piața. Până acum, cu OPCOM sub Transelectrica nu au fost cazuri de interferență brutală, dar acest lucru probabil se va schimba.

Mai există acum diverse propuneri pentru schimbarea schemei de sprijin pentru energia regenerabilă. Schema este într-adevăr exagerată, dar nici pe cât se spune – dimpotrivă, noile centrale eoliene au și efectul pozitiv că aruncă în afara pieței cele mai ineficiente centrale, că cererea n-a crescut odată cu oferta. Ca urmare, deși există o presiune în sus pe prețuri din cauza certificatelor verzi, ea trebuie să fie parțial compensată

de reducerea prețului ca urmare a scoaterii din piață a ultimelor centrale, cele mai ineficiente, care erau folosite până acum. Dacă în factură se vede doar impactul "în sus" al certificatelor verzi, integral, fără vreo compensare, se prea poate ca ANRE să folosească banii extra tocmai pentru subvenționarea încrucișată a ineficiențelor din piața reglementată¹.

În condițiile în care nu s-a făcut nici de această dată o analiză cost-beneficiu, e mai probabil ca motivul pentru care se vrea reducerea de urgență a schemei de sprijin să fie tot lobby-ul industriei termo, disperată că nu poate supraviețui în continuare în economia de piață. Și tot lobby-ul termo scoate de la naftalină zilele acestea și ideea "campionilor integrați" (o construcție de subvenționat încrucișat termo ineficient prin decapitalizarea hidro și nuclear); și reevaluarea bonusului de cogenerare, altă schemă de subvenție ascunsă, însă nu în sensul reducerii ci probabil al creșterii sprijinului pentru centralele ineficiente. E o disperare mare pentru supraviețuire, odată ce UE nu te mai lasă să dai ajutor de stat ilegal. Însă lucrurile nu mai pot continua așa, perpetuând lipsa de investiții – piața trebuie liberalizată pentru ca investitori noi să vină aici și să construiască centrale noi, flexibile, moderne, nu cârpeli pe unități decrepite care în curând ne vor lăsa în beznă.

Otilia Nuțu este analist de politici publice în domeniul energiei la

**Aurel Vlaicu 87, ap. 3
Sector 2, București
www.expertforum.ro**

¹ http://www.j-constantinescu.org/___Impact_RES.html pentru o explicație în detaliu